

УДК 35.07

Т. В. Кондратюк,
кандидат науки з державного управління,
докторант кафедри філософії та методології державного управління,
Національна академія державного управління при Президентові України

СКЛАДНИКИ ПРИЙНЯТОЇ В СИСТЕМІ ООН СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У статті досліджено концепцію державно-управлінської сімейної політики, розроблену в системі ООН. Охарактеризовано складові частини цієї політики. Опрацьовано та адаптовано до потреб удосконалення системи механізмів державного управління України так звану "Стратегію сорока шести "якщо"". Вона охоплює наступні розділи або напрями (взяті з профільного документа Системи ООН): Індивіди та сім'ї; Демократизація сфери родинного життя; Бідність, нерівність і відчуження; Соціальний та економічний розвиток; Політика та функції "держави добробуту"; Спеціалісти з надання родинної допомоги та сім'ї.

In the article the conception of public family policy developed by the UN System experts is investigated. The elements of this policy are characterized. The so called "Strategy of forty six "when"" is elaborated and adapted to the Ukrainian machinery of government improvement needs. It embraces such groupings of propositions (taken from a profile UN System document): Individuals and Families; Democratized Families; Poverty, Inequality, and Exclusion; Social and Economic Development; Welfare State Policies and Functions; Helping Professionals and Families.

Ключові слова: механізми державного управління, державне адміністрування, державна управлінська політика, сімейна політика держави, патріархальність, соціальні інвестиції, стратегічна природа державної сімейної політики.

Key words: machinery of government, public administration, public policy, family policy, patriarchy, social investments, strategic nature of family policy.

ВСТУП

Фундаментальною і водночас вельми актуальною проблемою галузі державно-управлінських наук є обґрунтування шляхів удосконалення системи механізмів державного управління сферою сімейних (родинних) відносин. Для розв'язання цієї проблеми вельми корисним є, зокрема, звернення до відповідних управлінсько-політичних напрацювань фахівців системи ООН у цілях творчого застосування згаданих напрацювань в Україні.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою дослідження є виявлення у працях фахівців системи ООН елементів внеску до методології та теорії галузі наук державного управління і публічного адміністрування, найбільш значущих із точки зору використання в якості елементів теоретико-методологічної бази під час удосконалення механізмів регулювання сфери сімейних відносин в Україні. Її було досягнуто шляхом розв'язання низки конкретних наукових завдань, що зводилися до такого: відобразити загальну концепцію державно-управлінської сімейної політики, прийняту в системі ООН; виявити основні елементи цієї політики; розкрити інвестиційну природу витрат і видатків у межах сімейної політики держави; обґрунтувати необхідність стратегічного спрямування державної сімейної політики; опрацювати відповідну стратегію, прийняту в системі ООН, адаптувавши її до потреб України.

РЕЗУЛЬТАТИ

До початку нинішнього століття дослідження сімейної політики держави вибудовувалися переважно в контексті пошуків шляхів подолання чи принаймні істотного обмеження так званої патріархальності. Зокрема, цій проблемі була присвячена вельми впливова праця Н. Райлі (Riley) [8]. Патріархальність (англ. patriarchy) — це система владних відносин, яка надає переваги чоловікам. Вона передбачає відповідне трактування гендерних ролей і відносин, включаючи розподіл ресурсів, влади та привілеїв. На думку Н. Райлі, патріархальність у межах сімей, територіальних спільнот і держав поширена по всьому світу. Вона слугує для того, щоби позбавляти дівчат і жінок їхніх загальних

особистих і сімейних прав. Жінки можуть розглядатись як власність, як об'єкти володіння та контролю з боку чоловіків чи, навіть гірше, як товар. Далі, патріархальність є першопричиною сімейного насильства, особливо спрямованого проти жінок. Також показники міри патріархальності тісно корелюють із показниками поширення бідності та падіння добробуту в сімейних системах. Тому жодним чином не можна стверджувати що курс на розв'язання проблеми домінування патріархальності був хибним. Навпаки, актуальність здійснення відповідних перетворень зберігається. Йдеться лише про відхід від концептуального радикалізму, що подеколи призводив до недооцінки ролі чоловіків у сімейних системах і в суспільному житті взагалі.

Питання більш активної участі чоловіків у родинному житті потрапило в центр уваги фахівців із сімейної політики на початку ХХІ століття [6]. Однак цій тематиці нами присвячуються спеціальні статті. У даній же праці розглянемо загальні основи стратегічного підходу до розв'язання проблем сімейної політики, яким згаданий новий напрям жодною мірою не суперечить.

У системі ООН на рубежі століть було вироблено та опрацьовано визначення державно-управлінської сімейної політики, що стало загальноприйнятим. Згідно з ним, сімейна політика держави — це комплекс усебічно узгоджених принципів і практик, що впливають на послуги, підтримку та ресурси, які надаються сім'ями [1; 2] та спеціалістами з допомоги родині, і самі, своєю чергою, перебувають під їхнім впливом. Вона зосереджує увагу на відповідних ролях і обов'язках органів державного управління та їх підрозділів, агентств і установ, що фінансуються державою, та недержавних організацій. Державна сімейна політика охоплює розробку законів, програм діяльності, правил, приписів тощо, які стосуються сфери родинних відносин. Нарешті, слід підкреслити, що ця політика втілюється в повсякденних практиках сімейного життя і водночас є чинником формування напрямів і способів практичної діяльності спеціалістів із родинної допомоги [4, с. 115].

Важливим елементом системи підвалин державної сімейної політики є уявлення про інвестиційну природу витрат і видатків, здійснюваних із метою розвитку сфери ро-

динних відносин. Відповідне вкладення коштів являє собою типові соціальні інвестиції (англ. social investments). Причому було переконаливо доведено, що сім'ї, особливо найбільш вразливі, заслуговують одержання значного обсягу соціальних інвестицій [7]. Тобто вкладення у сферу родинних відносин повинні ввійти до числа головних пріоритетів суспільного інвестування взагалі.

Також на рубежі століть у системі ООН сформувалося спільне уявлення про основні елементи державної сімейної політики. Показово, що автором цього базового переліку є канадський фахівець М.Бейкер (Baker). Це в черговий раз підкреслює, наскільки поважливо ставляться у світі до напружаних спеціалістів із цієї країни в галузі державного управління [3]. Отже, в системі ООН виходять із того, що сімейна політика держави включає:

1) акти законодавства, які стосуються прав сімей і питань шлюбу, всиновлення (приймання за дочку), піклування про дітей та ін.;

2) економічну стратегію, яка стосується сімейних доходів і ресурсів, наприклад, податкові знижки, доплати сім'ям із низьким доходом, субсидування транспортних витрат, додаткові виплати на піклування про дітей;

3) стратегічну діяльність із прямого обслуговування, на зразок надання послуг із збереження сімей, охорони дитинства, догляду за дітьми та охорони здоров'я матері й дитини;

4) так звані відкриті статті, на кшталт житлового субсидування, програм із забезпечення продуктами харчування чи програм покращення здоров'я матерів і дітей.

Підкреслюється, що найрезультативнішою державна сімейна політика є у випадку, коли базові та інші потреби сімей висувуються на перший план, а родини стають повноцінними партнерами держави в царині управлінської політики та соціальної практики. Саме така політика і практика може бути названа родиноцентричною [4, с. 115].

Далі викладемо узагальнюючу модель формування та провадження державної сімейної політики, яку ми назвали "Стратегією сорока шести "якщо"". Її принципи, спираючись на глобальний досвід, синтезували та згрупували провідні експерти ООН Г.А.Лоусон (Lawson) і К. Брайар-Лоусон (Briar-Lawson) [5, с. 379—384]. Слово "якщо" з'явилося в назві, котра пропонується, оскільки кожен із згаданих принципів сформульований у спосіб, подібний до втіленого у формулюванні, скажімо, вихідного постулату: "Якщо індивіди та їхні сім'ї трактуватимуться як взаємозалежні об'єкти інвестування, і ті й інші отримуватимуть вигоду, а їх добробут зростатиме" [5, с. 379]. Підкреслимо, що з праці Г.А. Лоусона та К. Брайар-Лоусон нами взято лише назви розділів, причому деякі з них також було модифіковано. Що ж стосується змісту запропонованої стратегії (див. нижче), то всі без винятку прикладні аспекти, які фактично являють собою розгортання, певну деталізацію основних елементів державної інвестиційної політики, сформульовано нами.

Стратегія сорока шести "якщо"

Індивіди та сім'ї.

1. У науці вже давно вкорінилося поняття людського капіталу (англ. human capital). Вважаємо, що слід чітко концептуально розмежовувати два складники людського капіталу: особистий людський капітал (англ. individual human capital) і сімейний людський капітал (англ. family human capital). Але найважливіше — програмувати розвиток витратів і витрат на сімейні потреби саме як інвестицій, конкретніше кажучи, соціальних інвестицій.

2. Наголос треба робити на взаємозалежності особистого і сімейного людського капіталу як об'єктів соціального інвестування, про що йшлося в попередньому пункті. Такий підхід забезпечить успішність інвестиційної діяльності та сімейної політики держави в цій частині.

3. Принциповим моментом є опрацювання механізмів задоволення потреб жінок, дітей і людей похилого віку як складників державно-управлінської політики у сфері сімейних відносин. Їх трактування в контексті питань родинного життя суспільства виступає передумовою успішності відповідних політичних кроків. За такого розуміння руйнується шаблон свідомості, що визначає звернення до подібних питань з позицій індивідуальних прав і свобод людини. Проте іншого шляху до більш ефективної соціальної політики не існує.

Демократизація сфери родинного життя.

4. Факт негативного впливу патріархальної соціальної політики та практики на здоров'я та становище жінок і дітей

продовжував знаходити емпіричні підтвердження і протягом першого десятиліття нового сторіччя. Для нас в Україні корисно відзначити, що, поряд із постановкою питання про демократизацію сімейного життя взагалі, у даному контексті акцентується важливість просування в напрямку гендерної рівності.

5. Патріархальна політика та практика зменшує внесок жіноцтва в реалізацію порядку денного соціального та економічного розвитку і знижує ефективність відповідних програм. Надто великі розкоші — не використовувати належним чином потенціал половини членів суспільства. Тому на цей бік справи слід звертати підвищену увагу.

6. Ненадання жінкам можливості висловлювати їх особисті та сімейні потреби негативно відбивається на наступному поколінні сімей. Але ж мова йде про майбутнє всього суспільства! Тобто, нехтуючи сьогодні специфічними проблемами жіноцтва в царині сімейного життя, ми руйнуємо підвалини завтрашнього розвитку. А це позбавляє гідної перспективи українське суспільство як соціальну спільноту.

7. Патріархальні політика та практика підірвують інституції громадянського суспільства та мережі, побудовані на соціально-культурному капіталі. Але ж не буде перебільшенням сказати, що вже сьогодні ступенем їх розвитку визначається здоров'я держави. А на вищих стадіях розвитку постіндустріального суспільного життя соціально-культурні його аспекти невідворотно виходять на перший план.

8. Необхідно демократизувати сімейні відносини, як внутрішні, так і зовнішні, та розвивати родинний соціальний капітал. Це сприятиме розбудові громадянського суспільства та зміцненню народовладдя, участі народних мас у політичному житті. Альтернативи ж розгортання справжньої демократії немає. Як немає альтернативи й піднесенню народовладдя на якісно новий рівень саме за допомогою сімейного "навчання демократії".

9. Треба забезпечувати еволюцію сфер розподілу та споживання продуктів харчування, освіти, охорони здоров'я та зайнятості в бік демократизації та гендерної справедливості. Причому важливо ці кроки здійснювати за допомогою управлінсько-політичних програм розвитку сфери сімейних відносин, акцентуючи системний і систематичний характер відповідних заходів.

10. В Україні не виникало суттєвих проблем із забезпеченням дівчат та жінкам справедливого доступу до освіти та певною мірою наданням їм підтримки у процесі навчання. Але актуальною загрозою є загальне зниження якості освіти — і середньої, і вищої, що однаковою мірою завдає шкоди представникам обох соціальних статей і загрожує майбутньому суспільства.

Бідність, нерівність і відчуження.

11. Важливо приділяти на місцевому, регіональному і загальнодержавному рівні спеціальну увагу питанням боротьби з бідністю та супутніми явищами. Зокрема, йдеться про наявність самостійних розділів, що цим проблемам присвячуюватимуться, у програмних документах, у яких формулюється сімейна політика держави.

12. Програми розвитку мають надавати можливість ефективної боротьби з індивідуальною та сімейною бідністю. Завдяки цьому підсилуватиметься демократія, міцнітиме економіка, покращуватиметься успішність навчання дітей у школах, поліпшуватиметься становище людей похилого віку та зростатиме добробут сімей. Справа за вибором з усього кола інструментів, застосовуваних світовим співтовариством, тих, що найкраще відповідають соціально-культурній специфіці України.

13. Слабким місцем системи механізмів державного управління України в цілому та сімейної політики зокрема є далеко не достатня увага до питань забезпечення соціальної справедливості. Завдання її втілення конче потрібно висунути на перший план. Інакше програми розвитку будуть менш ефективними, а виконання відповідних контрольних наглядних, моніторингових і правоохоронних функцій відволікатиме більш обсяги державних коштів.

14. Якість життя громадянського загалу у великих містах України, починаючи з Києва, останнім часом стрімко погіршується. Необхідно спеціальні зусилля спрямувати на подолання цієї негативної тенденції, оскільки її розвиток завдає непоправної шкоди сімейним відносинам як сфері суспільної життєдіяльності.

Соціальний та економічний розвиток.

15. Державно-політичні лідери України повинні вбачати в сім'ях ключовий елемент національних програм. Тоді

досягатиметься узгодженість ініціатив із соціального та економічного розвитку, відзначатиметься більшою стабільністю самозростання і зростатиме сімейний добробут. Головне, щоби подібного підходу свідомо дотримувалися, були переконані в його правильності керівники органів державної влади всіх рівнів — центрального, регіонального, місцевого.

16. Саме сім'ї мають розглядатися як основні суб'єкти розвитку малого підприємництва. Подібна переорієнтація державної політики підтримки малого бізнесу виглядає вельми перспективною. Слід також внести аналогічні корективи у відповідні розділи програм розвитку сфери сімейних відносин.

17. На нашу думку, актуальним для економіки України є запровадження трактування царини родинних відносин як сфери інвестування з метою економічного розвитку. Цей пункт вдало доповнює ті, де йдеться про стратегічне значення видатків і витрат в інтересах сфери сімейних відносин, які належать до числа соціальних інвестицій.

18. Органи державної влади та місцевого самоврядування повинні підтримувати родинноцентричний за характером малий бізнес і кооперативи. У випадку реалізації цього пункту родинноцентричний підхід буде органічно імплементовано у формування та здійснення економічної політики держави.

19. Сім'ї та їх об'єднання мають отримувати стратегічні соціальні інвестиції. Тоді буде більш стабільним та ефективним увесь процес економічного і соціального розвитку. Тобто спеціально наголошується на взаємозв'язку соціальної та економічної сфер суспільної життєдіяльності. Причому в даному випадку первинний імпульс розвитку надходить саме від соціальної сфери.

20. Слід збільшувати обсяги родинноцентричних соціальних та економічних інвестицій. Таким чином інвестиційна, в широкому розумінні, діяльність впливатиме на соціальний інститут державного управління — і безпосередньо, і через сприяння розвитку одного з його важливих об'єктів.

21. Коли освіта, забезпечення житлом, охорона здоров'я, правоохоронна діяльність, підтримка рівня доходів і соціальне страхування в Україні набудуть родинноцентричного характеру та сім'ї розглядатимуться як об'єкт стратегічного соціального інвестування, а не відтоку коштів, то більш результативними, ефективними та стабільними стануть ініціативи з соціального і економічного розвитку та зростатиме сімейний добробут. Тут маємо справу зі своєрідним синергетичним ефектом, коли спільна орієнтація різних галузей суспільного життя даватиме вагомий результат.

22. Важливо в практиці імміграційної політики долати поширені стереотипи, що стосуються впливу етнічності на процеси у сфері сімейних відносин. Насправді і в цій частині позитивний ефект від існування та функціонування сімей переважає, що підтверджується численними конкретно-соціальними дослідженнями.

23. Імміграційна політика і політика у сфері зайнятості мають бути родинноцентричними та коректними з точки зору взаємодії різних культур. Тоді позитивний ефект переорієнтації механізмів державного управління в бік родинноцентричності спостерігатиметься практично в усіх сферах суспільної життєдіяльності.

24. Необхідно розвивати міжнародну кооперацію в царині послуг для забезпечення сімейного добробуту. Навіть зараз, коли згадана кооперація ще нормою не стала, ми вже час від часу спостерігаємо її позитивний вплив. Це є свідченням значущості просування в бік розвитку міжнародного співробітництва.

25. Реалізація попереднього пункту забезпечить прорив у справі захисту і збереження навколишнього природного середовища, покращення якості повітря та питної води. Потреба в цьому є нагальною. Складається враження, що в Україні, як і в усьому людстві, залишається зовсім мало часу для здійснення відповідних перетворень. Ніяк не можна більше його гаяти.

Політика та функції "держави добробуту".

26. Трактуювання сімей як найважливіших об'єктів соціального та економічного інвестування робить функції "держави добробуту" невіддільними від вирішення завдань соціального та економічного розвитку. Тобто впровадження цього елемента родинноцентричної політики дозволяє підняти на якісно новий рівень функціонування всієї національної системи механізмів державного управління.

27. Підхід до сімей як до об'єктів інвестування робить взаємозалежними ресурси ринку і "держави добробуту".

Йдеться про сполучення соціальних інститутів державного управління та економіки на здоровій основі. Це дуже важлива обставина. Вона істотно доповнює уявлення про потенціал родинноцентричної політики в царині позитивних перетворень суспільного життя.

28. Сімейне піклування має бути визнане різновидом праці, видом економічної діяльності, з одержанням тим, хто його здійснює, заробітної платні, відповідних виплат і пільг та зміненням трактування ВВП. Таке вдосконалення є цілком можливим з огляду на сучасний стан і тенденції розвитку галузі економічних наук у цілому та економічної теорії зокрема. Головне буде полягати в адекватному розв'язанні проблем статистичного обліку та забезпеченні належного співвідношення між усіма складниками нової системи видів економічної діяльності.

29. Необхідно уніфікувати розуміння економічної природи та категоріальної приналежності доходів сімей, особливо тих, яким притаманне переважання зайнятості в неформальному секторі економіки і в секторі домашнього господарства. Тобто йдеться про доповнення змін у сфері економічної діяльності, які охарактеризовано в попередньому пункті, змінами в соціальній сфері.

30. Вдосконалення системи механізмів державного управління сферою сімейних відносин повинно спиратися на міцні правові підвалини. Тільки в цьому випадку воно матиме стабільний, стійкий характер.

31. Не можна допускати збільшення розриву між можливими та неможливими сім'ями. Як ми вже зазначали, загрозою для розбудови української державності є недостатня увага, що приділяється втіленню принципів справедливості. У сфері сімейного життя нехтування цими принципами виглядає особливо небезпечним.

32. Загрозу несе ситуація, коли управлінська політика місцевих, регіональних і центральних органів влади стане нечутливою до потреб сімей і негнучкою. За неї програми соціального та економічного розвитку не будуть ні ефективними, ні стабільними. Цей варіант слід оцінити як абсолютно неприпустимий. Оптимальним же варіантом (хочемо ще раз наголосити) є впровадження родинноцентричної політики на всіх рівнях національних систем державного управління.

33. Навіть в умовах економічної кризи не можна додержуватись обмежувальної, песимістичної моделі державної сімейної політики. Подібна модель необоротно позбавляє країну перспектив нормального розвитку. Навпаки, органам державного управління слід здійснювати перерозподіл коштів, метою якого є реалізація заходів сімейної політики в достатньому обсязі, без завдання шкоди розв'язанню принаймні основних проблем.

34. Родинноцентричний характер надає зусиллям у сфері державного управління цілісності, завершеності. Він стає, так би мовити, надійним стрижнем усієї системи державно-управлінських механізмів.

35. Якщо сім'ї та їхній добробут стають сферою управлінсько-політичної інтеграції ринку і держави, то забезпечується належна господарська підтримка функціонуванню системи механізмів державного управління. Адже відсутність такої підтримки — чи не найголовніша проблема для України. Важливо послідовно здійснювати відповідну переорієнтацію бізнесової та публічної управлінської політики на всіх без винятку рівнях — центральному, регіональному, місцевому — та у всіх без винятку ланках і одиницях суспільного організму.

36. Органам державного управління України потрібне розуміння глобальних колективних обов'язків у царині сімейних відносин. Завдяки цьому в нашій країні швидше зменшуватимуться рівні бідності та нерівності і зростатиме сімейний добробут.

Спеціалісти з надання родинної допомоги та сім'ї.

37. Нині в Україні істотною перешкодою для ефективної сімейної політики є зверхнє ставлення до сімей з боку фахівців, які покликані надавати їм послуги. Зміна цієї ситуації дозволить використати вельми значний родинний потенціал у галузі творення та реалізації присвяченої ним управлінської політики.

38. Спеціалісти повинні перестати розглядати сім'ї як сторонніх, зовнішніх клієнтів, переорієнтуватися на сприйняття сімейних потреб, що виникають, як проблем спільного процесу соціальної життєдіяльності. Велику допомогу в подібній переорієнтації може надати сучасне психологічне знання. Важливо заохотити спеціалістів із сімей-

ної проблематики до використання його надбань, у першу чергу тих, що мають прикладне спрямування.

39. Спеціалістам доцільно сформувати союз із сім'ями, тими, хто в політичній сфері обстоює інтереси сімей, та творцями державно-управлінської сімейної політики з метою впровадження її родинноцентричної моделі. Тоді в них виникне можливість здійснення численних інновацій, що сприятимуть зростанню сімейного добробуту і вдосконаленню механізмів соціального та економічного розвитку. Такий розвиток подій відповідає інтересам усього суспільства.

40. Спеціалісти мають докласти зусиль, щоб забезпечити родинноцентричне спрямування підтримки в царині зайнятості та економічного розвитку на додаток до соціального обслуговування й послуг у галузі охорони здоров'я. Завдяки цьому зростатиме довіра до самих спеціалістів. Адаже результативність їхньої діяльності буде підкріплена економічними мотивами.

41. Важливо, щоб усі спеціалісти щиро поділяли цінності подолання патріархальності та демократизації сімейних відносин. Для цього в Україні потрібно розгорнути просвітницьку кампанію. Адаже саме з цих двох питань у громадській свідомості глибоко вкорінений скептицизм, який необхідно подолати.

42. Слід надавати спеціалістам родинноцентричну, міждисциплінарну освіту і практичну підготовку. Тоді вони будуть спроможні більш ефективно взаємодіяти один з одним та з сім'ями-партнерами, сполучувати різні послуги більш відповідально та ефективно. Наразі спостерігається фахова обмеженість, яка є правилом. Винятки з цього правила переконують, що зміни у пропонованому напрямку дозволять забезпечити дуже суттєвий приріст результативності й ефективності.

43. Конкуренція між фахівцями різного профілю лише на перший погляд стимулює прогрес. Навпаки, краще потрібна кооперація, об'єднання зусиль. Це сприятиме збільшенню як сукупного позитивного ефекту роботи спеціалістів із допомоги сім'ям, так і, поза сумнівами, результатів діяльності фахівців кожного окремого профілю. Принаймні позитивні наслідки стануть більш відчутними для партнерський сімей, завдяки чому зросте повага до спеціалістів і зміниться на краще ставлення до них.

44. Спеціалісти повинні співпрацювати з сім'ями, посадовими особами, що формують і здійснюють державно-управлінську сімейну політику, політичними акторами, що обстоюють інтереси сімей, і мати знання, вміння й навички, необхідні для провадження стратегічної, практично орієнтованої сімейної політики. Це допомагатиме їм організувати та мобілізувати широкомасштабну підтримку родинноцентричної соціальної політики та практики, якої вони краще потребують.

45. Спеціалісти мають розуміти природу глобалізації, характер процесів і змін, що її супроводжують, що допоможе їм розширити коло професійних знань, умінь і навичок, і вони будуть здатні одержувати стратегічну підтримку своєї праці з боку колег і сімей по всьому світу. З одного боку, це дозволить долати обмеженість національного досвіду, з іншого — надасть можливість і фахівцям у галузі родинної допомоги повною мірою скористатися з переваг міжнародної кооперації праці.

46. Спеціалісти повинні навчитися "мислити глобально та діяти локально", використовуючи наявні зразки соціальної дії та створюючи нові, а саме родинноцентричні. У відповідь фахівці з допомоги сім'ям, поза сумнівами, одержать винагороду у вигляді різкого зростання престижності їхньої праці, суспільного визнання. А це багато важить для тих, хто працює за покликанням. Переконані, що таких серед категорії вітчизняних спеціалістів, що розглядається, — більшість.

На завершення зазначимо: вважаємо цілком слушним твердження Г.А.Лоусона та К.Брайар-Лоусон про те, що в сукупності ці положення дають підстави дійти наступного "подвійного" висновку [5, с. 384]:

- добробут сімей повинен увійти до числа головних національних і міжнародних пріоритетів;
- кожний рік має бути міжнародним роком сім'ї.

ВИСНОВКИ

Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному:

- показано, що на рубежі ХХ і ХХІ століть стала загальноприйнятною концепція державної сімейної політики як комплексу всебічно узгоджених принципів і практик, що впливають на послуги, підтримку та ресурси, які надаються

сім'ями та спеціалістами з допомоги родині, і самі своєю чергою перебувають під їхнім впливом;

— в системі ООН основними елементами сімейної політики держави вважають наступні: акти законодавства, що стосуються прав сімей і питань шлюбу, всиновлення (приймання за дочку), піклування про дітей та ін.; економічна стратегія, що стосується сімейних доходів і ресурсів; стратегічна діяльність із прямого обслуговування; так звані відкриті статті, на зразок житлового субсидування, програм із забезпечення продуктами харчування чи програм покращення здоров'я матерів і дітей;

— підкреслюється інвестиційна природа всіх видатків і витрат, здійснюваних у межах сімейної політики держави;

— наголошено на тому, що для забезпечення результативності й ефективності дій державна сімейна політика повинна мати стратегічну спрямованість;

— науково опрацьовано та запропоновано до використання так звану "Стратегію сорока шести 'якщо'", до якої входять розділи або змістовні блоки, присвячені: 1) шляхам налагодження взаємодії між індивідами та сімейними системами; 2) демократизації сфери родинного життя; 3) засобам подолання бідності, надмірної нерівності та відчуження; 4) взаємозв'язку сімейної політики та політики соціального і економічного розвитку; 5) особливостям політики та функцій "держави добробуту" у сфері сімейних відносин; 6) питанням об'єднання зусиль спеціалістів з допомоги сім'ям і самих сімей.

Теоретичне значення відповідних положень зумовлюється тим, що вони являють собою важливу сукупність елементів теоретико-методологічної бази створення наукової концепції вдосконалення механізмів державного управління сферою сімейних (родинних) відносин в Україні на сучасному етапі суспільного розвитку. Їхня практична значущість випливає з можливості та корисності застосування одержаних результатів із метою збільшення результативності та підвищення ефективності функціонування вітчизняної системи механізмів державного управління у відповідній частині. Подальші розробки з цієї теми, на нашу думку, мають бути пов'язані, насамперед, із поглибленим дослідженням питань посилення ролі чоловіків у родинному житті як напрямку вдосконалення підсистеми механізмів державного управління сферою сімейних відносин.

Література:

1. Кондратюк Т.В. Загальносоціологічні підвалини дослідження сфери сімейних відносин як об'єкта державного управління / Т.В.Кондратюк // Статистика України. — 2009. — № 3. — С. 124—128.
2. Кондратюк Т.В. Розвиток уявлень соціологічної науки про сферу сімейних відносин як об'єкт державного управління наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття / Т.В. Кондратюк // Економіка та держава. — 2011. — № 6. — С. 106—109.
3. Кондратюк Т.В. "Канадська енциклопедія" як взірцевий північноамериканський навчально-науковий інтернет-ресурс у галузі державного управління і сімейної політики / Т.В.Кондратюк // Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія": Науково-методичний журнал; сер. "Державне управління". — 2011. — Вип. 147. — Том 159. — С. 153—157.
4. Family-centered policies and practices: international implications / K.Briar-Lawson, H.A.Lawson, and C.B.Hennon, with A.R.Jones. — New York: Columbia University Press, 2001. — XVII, 462 p.
5. Lawson H.A. New-century investment strategies and social action agendas for the world's families / H.A. Lawson, K.Briar-Lawson // Family-centered policies and practices: international implications / K.Briar-Lawson, H.A.Lawson, and C.B.Hennon, with A.R.Jones. — New York: Columbia University Press, 2001. — P. 377—387.
6. Men in families and family policy in a changing world / UN Department of Economic and Social Affairs; Division for Social Policy and Development. — New York: United Nations, 2011. — V, 201 p.
7. Midgley J. Growth, redistribution, and welfare: Toward social investment / J.Midgley // Social Service Review. — 1999. — Vol. 73. — No. 1. — P. 3—21.
8. Riley N. Gender, power, and population change / N.Riley // The Population Bulletin. — 1997. — Vol. 52. — No. 1. — P. 1—48.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2012 р.